

УДК: 159.923.2

DOI: 10.26697/ijes.2019.4.21

Психосоціальні особливості становлення національної самосвідомості студентівДоцент Гіряк Г. С.¹, Кобилянська О. В.¹¹ Тернопільський національний економічний університет, Україна**Резюме****Вступ:**

У сьогоденні національного буття набуває значущості проблема усвідомлення та прийняття особистістю своєї національної належності як регулятора власної життєдіяльності. Національна самоідентифікація є одним із ключових критеріїв національної приналежності, оскільки вона синтезує усі визначальні показники, що об'єднують певну групу людей в націю з її спрямованістю на державність. Саме усвідомлення державно-політичної спільності, культурно-історичної спорідненості та духовної єдності є вагомим чинником соціально-економічних перетворень і постановня громадянського суспільства.

Мета – дослідити соціально-психологічні особливості становлення національної самосвідомості студентів ЗВО.

Результати:

Національна самосвідомість – особлива динамічна риса особистості, яка полягає в усвідомленні особою своєї національної належності, специфічних рис нації (відмінних від інших), її історичного минулого, сучасного і майбутнього, а також ставленні до національних цінностей; готовності підпорядковувати особисті інтереси інтересам нації; відповідальності за збереження і розвиток культурно-історичних надбань; самореалізації особистості як суб'єкта соціальної дійсності й державотворення. Самосвідомість особистості як носія певних етнічних та національних особливостей має такі психологічні детермінанти: самоідентифікація, самооцінка, рівень домагань, соціально-психологічні очікування, “Я-образ”. Структура національної самосвідомості особистості охоплює три компоненти: когнітивний (знання, які охоплюють зміст національного характеру, культури, історії народу); емотивний (емоційно-чуттєва сфера національної самосвідомості, котра пов'язана з усвідомленням особистістю власної національної самобутності, національного психотипу, ставленням особистості до культурної спадщини свого народу, його стилю життя, ціннісних орієнтацій тощо); конативний (психологічна готовність особистості до реалізації своїх функцій як представника нації та самореалізації у сфері національної культури, що передбачає дотримання етносоціальних та етнокультурних норм).

I. Мартинюк подає такі чинники національної самосвідомості: 1) національна ідентифікація як усвідомлення людиною своєї належності до конкретного етносу, нації; 2) знання типових рис

свого етносу чи нації та інтерес до етноособливостей інших спільнот; 3) усвідомлення єдності історичного минулого, сучасного й майбутнього свого етносу, нації; 4) усвідомлення й дійове ставлення до духовних і матеріальних цінностей нації, потреба власною працею збагачувати такі цінності й орієнтуватись на них у своїй життєдіяльності; 5) усвідомлення власної відповідальності за долю нації, її теперішнє і майбутнє. Юнацький вік є сенситивним періодом для розвитку національної самосвідомості особистості, передумовами чого є: активізація процесів самопізнання і самоконтролю; виникнення почуття тотожності та цілісності свого “Я” (самоідентичності); прагнення до діяльного самоствердження (виокремлення і реалізації своєї самості у системі соціальних зв'язків, у т. ч. національних); зміна стосунків особистості зі значущими іншими як чинник зміни її ставлень до них і до самого себе; зростання соціальної активності; прийняття громадянських та національних цінностей (обов'язок, соціальна відповідальність, національна гідність, патріотизм); становлення громадянськості; чутливість до суспільно-історичних трансформацій; прагнення бути відповідальним і здатність самостійно відстоювати власні переконання.

Відтак одним із основних новоутворень юнацького віку є те, що студенти починають усвідомлювати і відчувати себе громадянами.

Висновки:

Становлення національної самосвідомості студентів відбувається під впливом соціального довкілля, у процесі активної соціальної взаємодії, у якій реалізуються суспільно важливі цілі та цінності, еталони поведінки. Психологічним механізмом становлення студента як громадянина є національна самоідентифікація та особистісна рефлексія як громадянина своєї країни, участь у соціальних процесах, відчуття себе корисним для суспільства. Реалізація цього механізму передбачає засвоєння юнаком нормативно-ціннісних засад соціального буття у конкретному суспільстві, мови, традицій, звичаїв і символів певної країни та емоційно-ціннісне ставлення до цих феноменів.

Інформація про авторів:

Гіряк Галина Степанівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи, Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, Україна.

Наукові інтереси: психодидактика, психологія управління, експериментальна психологія; <https://orcid.org/0000-0002-6985-3306>.

Кобилянська Оксана Василівна – магістрант, Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, Україна.

Наукові інтереси: аксіологія, соціальна робота; <http://orcid.org/0000-0002-7857-6291>.

Автор-Кореспондент:

Гіряк Галина Степанівна

Email Автора-Кореспондента:

galingir_2@ukr.net